

Õiguskantsler

Teie nr

Meie 08.08.2023 nr 6-4/230653/2304063

Sotsiaalhoolekandeabi korraldamine

Lugupeetud avaldaja

Pöördusite õiguskantsleri poole murega, et Maardu Linnavalitsus ei ole korraldanud [ ] abi seaduses sätestatud tähtaegade jooksul.

Leian, et Maardu Linnavalitsus ei ole [ ] abi korraldades järginud seaduses sätestatud tähtaegu. Sellepärast palusin Maardu Linnavalitsusel Teilt viivituse pärast vabandust paluda. Palusin Teile ka selgitada, miks on linnavalitsus seisukohal, et linn on abistanud [ ] abivajaduse kohaselt ning miks [ ] ei vaja muid teenuseid (nt isikliku abistaja teenust).

Palusite veel kontrollida, kas Maardu linnas kehtivad määrused võimaldavad määrata isiklikku abistajat eestkostetavale, ning selgitada, kas linna korraldatav koduteenus peab sisaldama ka inimesele füüsilise abi osutamist. Teie kirjadest võib järeldada, et vajate selgust, milline seaduses sätestatud sotsiaalteenus võimaldab osutada [ ] füüsilist kõrvalabi toimingutes, millega [ ] puude tõttu iseseisvalt hakkama ei saa.

Isiklik abistaja intellektipuudega inimesele

1. Sotsiaalhoolekande seadus ([SHS](#)) sätestab, et isikliku abistaja teenuse eesmärk on suurendada puuetega inimeste sotsiaaltoetuste seaduse § 2 lõike 1 tähenduses puude tõttu füüsilist kõrvalabi vajava täisealise inimese iseseisvat toimetulekut ja osalemist kõigis eluvaldkondades, vähendades teenust saava isiku seadusjärgsete hooldajate hoolduskoormust (SHS § 27 lg 1). Maardu Linnavolikogu 23.01.2018 määruse nr 7 „[Maardu linna poolt korraldatavate sotsiaalteenuste osutamise korra kehtestamine](#)“ § 2 lõike 1 sõnastus kattub seaduses sätestatuga (SHS § 27 lõikega 1). Seega on see kehtestatud kooskõlas seadusega. Ka ei välista ükski teine Maardus kehtiv õigusakt isikliku abistaja määramist eestkostetavale. See tähendab, et Maardu Linnavalitsusel on võimalik linnavolikogu korra alusel kaaluda isikliku abistaja määramist füüsilist kõrvalabi vajavale intellektipuudega inimesele.

2. Sotsiaalhoolekande seaduse järgi abistatakse puudega inimest tegevustes, mille sooritamiseks ta vajab puude tõttu füüsilist kõrvalabi. Isiklik abistaja aitab inimest tema igapäevaelu tegevustes, nagu liikumisel, söömisel, toidu valmistamisel, riietumisel, hügieenitoimingutes, majapidamistöodes ja muudes toimingutes, milles inimene vajab juhendamist või kõrvalabi (SHS § 27 lõige 2). Seega on SHS § 27 lõike 2 kohaselt oluline see, et inimene vajab puude tõttu igapäevatoimingutes füüsilist kõrvalabi. Niisiis, kui näiteks füüsilist kõrvalabi vajav

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

intellektipuudega inimene suudab (oma suhtlusoskuste piires) väljendada, mida ta soovib (nt palub aidata pluusi selga panna või toetada teda kõõgist elutuppa liikumisel), pole ühtki mõistlikku põhjust, miks peaks isikliku abistaja kasutamise võimalust piirama üksnes selle tõttu, et abivajajal on intellektipuue või et näiteks rahaasjades on tal teovõime piiratud.

3. Kui inimesele on määratud eestkostja näiteks kõikide asjade ajamiseks, saab eestkostetava nimel sõlmida isikliku abistajaga lepingu eestkostja. Vajalike toimingute ja teenuse saaja üldiste juhiste kindlaksmääramisel esindab abivajajat sel juhul samuti tema eestkostja, kes oma tegevuses lähtub eestkostetavast ([perekonnaseaduse](#) § 206 lõige 1). Konkreetset juhised isiklikule abistajale annab abivajaja (vajadusel alternatiivkommunikatsiooni kasutades). Vastupidine käsitus ei oleks kooskõlas [parandatud ja täiendatud Euroopa sotsiaalharta](#) artikli 15 lõikega 3 ega ka [ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooni](#) (PIK) artikliga 19, mis sätestab puuetega inimeste õiguse iseseisvale elule, olenemata sellest, mis liiki puue inimesel on ([PIK komitee üldine selgitus, nr 5 \(2017\)](#), p-d 8, 16 (c, iv), 17, 21).

4. Õiguskantslerile teadaolevalt on Eestis valdu ja linnu, mis on pidanud põhjendatuks isikliku abistaja teenuse korraldamist intellektipuudega inimestele, sh alternatiivkommunikatsiooni kasutavatele inimestele, kes vajavad füüsilist kõrvalabi. Teenuse korraldamisel intellektipuudega inimesele on kõige keerulisemaks peetud eeskätt sobiva väljaõppega inimese leidmist, puuetega inimese pikka ja vaevalist kohanemist uue olukorraga, sh oma uue rolli ja isikliku abistajaga, ning ka isikliku abistaja võimet omandada abivajajaga suhtlemise oskus ning talle pikalt teenust osutada. Need on aga korralduslikud takistused, mis ei välista isikliku abistaja määramist, kui intellektipuudega inimene teatud toiminguteks sellist inimest enda kõrvale vajab.

Koduteenuse sisu

5. Koduteenuse eesmärk on täisealise inimese iseseisva ja turvalise toimetuleku tagamine kodustes tingimustes, säilitades ja parandades tema elukvaliteeti (SHS § 17 lg 1). Selle teenusega abistatakse inimest toimingutes, millega ta terviseseisundist, tegevusvõimest või elukeskkonnast tulenevatel põhjustel ei suuda ise toime tulla, kuid mis on vajalikud kodustes tingimustes elamiseks. Sellised toimingud võivad olla nt kütmine, toiduvalmistamine, eluruumi ja riiete korrastamine ning väljaspool eluruumi toiduainete ja majapidamistarvete ostmine ja muu asjaajamine (SHS § 17 lg 2). Seaduses esitatud näitlikust loetelust võib järeldada, et koduteenus ei sisalda selliseid toiminguid nagu inimese pesemine, riietamine ja toitmine, vaid mitmesuguseid koduhooldustoiminguid, toiduvalmistamist, eluks vajalike kaupade hankimist ja kohaletoimetamist.

Millist sotsiaalteenust tuleb osutada

6. Sotsiaalhoolekande seaduse mõtte kohaselt on oluline see, et abivajaja abivajadust on hinnatud terviklikult ning abivajadus on ka sobivald rahuldatud, nii et

- 1) talle on tagatud inimväärikus;
- 2) lähtutud on esmajärjekorras tema vajadusest;
- 3) eelistatud on abimeetmeid, millega saab parandada tema suutlikkust korraldada oma elu võimalikult iseseisvalt;
- 4) ta saab sellist abi ja tuge, mis võimaldab elada kodus või olla kodusarnases keskkonnas ja elukorraldusega;
- 5) lähtutakse abimeetme rakendamise tulemuslikkusest tema seisukohast;
- 6) talle tagatakse abimeetmed võimalikult kättesaadaval moel (sotsiaalseadustiku üldosa seaduse ([SÜS](#)) § 4 ja § 10 lg 1, SHS § 15 lõiked 1 ja 2, SHS § 3 lg 1 p-d 1, 21, 4 ja 6).

7. Selle hindamisel, kas inimese abivajadus on sobivalt rahuldatud, tuleb lähtuda teenuse sisust, mitte üksnes haldusaktis teenusele antud nimetusest. Igal juhul tuleb valla- ja linnavalitsusel tagada, et abi saav inimene saaks otsusest aru, milles, kuidas ja millises mahus talle abi antakse ning mis tingimustel seda tehakse (millele ja millisel õiguslikul alusel tal õigus on). Samuti tuleb valla- ja linnavalitsusel tagada see, et teenuse korraldamisel (sh osutamisel) järgitaks sisuliselt osutatava teenuse kohta käivaid õigusaktide nõudeid.

8. Maardu Linnavalitsuse edastatud [ ] abivajaduse hindamist käsitlevast dokumendist, hoolduskavast ja sellega seotud koduteenuste osutamise lepingu mustandist ning koduteenuste määramise otsusest saab järeldada, et Maardu linn on valmis koduteenuse raames aitama [ ] ka esmastes hooldustoimingutes, nagu riietumine ja pesemine. [ ]

[ ] abivajaduse rahuldamise seisukohalt on oluline see, kas nende sotsiaalteenustega on tema abivajadus kooskõlas seadusega tegelikult rahuldatud või mitte. Seda on esmajoones pädev hindama Maardu Linnavalitsus. Kui Teie hinnangul ei ole [ ] abivajadus rahuldatud, on seda pädev kontrollima Sotsiaalkindlustusamet, kes peab jälgima, et [seadust täidetaks](#) ning kes ka [nõustab valdu ja linnu](#) sotsiaalhoolekande ülesande täitmisel.

Loodan, et neist selgitustest on Teile edasisel asjaajamisel ja olukorra mõistmisel abi.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Lisa: soovitus Maardu Linnavalitsusele (koopia)

Teadmiseks (isikuandmeteta): Maardu Linnavalitsus
Sotsiaalkindlustusamet
Sotsiaalministeerium
Eesti Linnade ja Valdade Liit

Kärt Muller 693 8418
Kart.Muller@oiguskantsler.ee